

Nr 37.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1927 (nr 115) om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön; given Stockholms slott den 23 januari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande dels av kyrkomötets bifogade skrivelse den 31 oktober 1929, nr 20, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om gäldande i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön, dels ock närlagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 23 januari 1931, föreslå riksdagen att för dess del antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1927 (nr 115) om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön.

GUSTAF.

Sam. Stadener.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1927 (nr 115) om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön.

Härigenom förordnas, att lagen den 22 april 1927 om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön, skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Å innehavare — — — — av kyrkofonden.

Vad nu är stadgat med avseende å pensionsavgift skall äga motsvarande tillämpning i fråga om årsavgift till kassan enligt reglementet den 6 november 1874 med däri senare vidtagna ändringar.

De närmare föreskrifterna angående avgifternas inbetalning till kassan meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse, den 31 oktober 1929, nr 20, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön.

(Kyrkolagsutskottets betänkande nr 19.)

Till KONUNGEN.

I en vid kyrkomötet väckt motion, nr 2, har hemställts, att kyrkomötet ville för sin del antaga följande förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1927 om pensionsavgift för emeritilön från kyrkofonden:

Å innehavare — — — gäldas av kyrkofonden.

Ännu utgående, å innehavare av prästerlig emeritilön enligt reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa den 6 november 1874 med däri senare vidtagna ändringar belöpande pensionsavgift till nämnda kassa skall likaledes gäldas av kyrkofonden.

De närmare föreskrifterna angående avgifternas inbetalning till kassan meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1930.

Genom kungörelse den 17 december 1926, som trädde i kraft den 1 maj 1927, har Eders Kungl. Maj:t förordnat bland annat, att nådårsrätten efter präst skall upphöra; dock att därigenom skall lämnas oförkränkt den nådårsrätt, vilken tillkommer efterlevande efter tjänstinnehavare, som avlidit före den 1 maj 1927, eller som avlider vid tjänst, vilken han omedelbart före sagda dag innehade eller ock erhållit eller tillträtt på grund av före samma dag gjord ansökning, eller som före samma dag undfått emeritilön, eller som framdeles erhåller emeritilön vid befattning, vid vilken nådårsrätten kvarstår, därest emeritilön icke tilldelats tjänstinnehavaren.

Såsom vederlag för nådårsrättens upphörande skola änka och minderåriga barn efter präst erhålla förhöjda pensionsbelopp från prästerskapets änke- och pupillkassa. För att kassan skall kunna bära denna ökade börda skall kassan tillföras en särskild avgift, som för kyrkoherde och komminister samt ständig adjunkt motsvarar 1,5 procent av den fastställda lönen eller arvodet, ålderstillägg inberäknat, och för extra ordinarie präst utgår med 60 kronor årligen. Denna pensionsavgift bekostas emellertid icke av delägaren i kassan, utan utgår i form av lönetillägg, som erlägges för ordinarie präst i samma ordning som lönen i övrigt — således eventuellt genom församlingsavgifter men i flertalet fall ur kyrkofonden — och för extra ordinarie präst ur kyrko-

fonden. Pensionsavgiften, som skall utgöras, intill dess delägaren i kassan uppnått 75 års ålder, redovisas av vederbörande kyrkoråd direkt till kassan.

I anledning av en vid 1926 års kyrkomöte väckt motion, däri motionären, under erinran, att det ej sörjts för att präst, som tillträtt emeritilön före fyllda 75 år, erhöle hjälp till erläggande av förenämnda pensionsavgift, hemställde, att kyrkomötet måtte hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om sådan lagbestämmelse, att dylik avgift finge gäldas ur kyrkofonden, tillkännagav nämnda års kyrkomöte i skrivelse (nr 9) till Eders Kungl. Maj:t, att kyrkomötet för sin del antagit i skrivelsen intaget lagförslag i ämnet. I skrivelsen förklarade kyrkomötet, att kyrkomötet väl insåge, att ett bifall till motionen skulle beträffande pensionsavgifterna från emeriti innebära en avvikelse från de principer, som lagts till grund för lagstiftningen om lönetillägg åt i tjänst varande präster. Emellertid skulle pensionsavgiften (lönetillägget) för de i tjänst varande prästerna i flertalet fall utgå ur kyrkofonden. Vid sådant förhållande och för att förebygga den av motionären påtalade obilligheten mot emeriti syntes det kyrkomötet vara tillåtligt att göra en mindre avvikelse från de former, som tillämpades på närliggande områden, så mycket mera som det gällde endast obetydliga utgifter för kyrkofonden.

Därefter har genom lag den 22 april 1927 om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön, föreskrivits, att å innehavare av prästerlig emeritilön belöpande pensionsavgift till prästerskapets änke- och pupillkassas försäkringsfond skall gäldas av kyrkofonden.

Utöver nämnda pensionsavgift, som skall till prästerskapets änke- och pupillkassa inbetalas för sådan delägare i kassan, som erhållit sin tjänst på grund av ansökning efter den 1 maj 1927, skola till kassan erläggas vissa andra avgifter. Kyrkomötet får i sådant hänseende erinra om följande.

Enligt övergångsbestämmelserna till det den 17 december 1926 fastställda reglementet för kassan skola i fråga om delägare, som före den 1 november 1926 inträtt i kassan, och hans efterlevande kapitlen I—IV i reglementet den 6 november 1874 med däri senare vidtagna ändringar under vissa förutsättningar fortfarande äga tillämpning. Sådan delägare, varå det äldre reglementet är tillämpligt, skall bibehållas vid det delaktighetsbelopp i kassan, som för honom gällde omedelbart före den 1 maj 1927. Emellertid har delägare i kassan därjämte, därest han före den 1 januari 1929 anmält sig vilja vinna delaktighet i kassans försäkringsfond, haft möjlighet att under vissa villkor bereda efterlevande änka och minderåriga barn pension ur nämnda fond. Sådan delaktighet i försäkringsfonden kan jämväl vinnas på grund av befordran.

Den delägare i kassan, varå 1874 års reglemente i ovannämnda delar fortfarande är tillämpligt, har, intill dess han avlider eller lämnar kassan, att till denna erlägga en *årsavgift* med två procent av hans delaktighetsbelopp i kassan, för ordinarie befattningshavare beräknat efter vissa i reg-

lementet angivna grunder och för extra ordinarie präst bestämt till 600 kronor. Därest sådan delägare anmält, att han önskar bereda efterlevande änka och minderåriga barn pension ur försäkringsfonden, eller, om han på grund av befordran vunnit delaktighet i nämnda fond, har han för tid, intill dess han fyller 75 år, att till kassan erlägga avgift för sådan pension.

Den delägare åter, som den 1 november 1926 eller därefter inträtt eller inträder i kassan, har utöver den pensionsavgift (lönetillägg), som skall utgå till försäkringsfonden, att till kassans tillskottsfond erlägga för tid intill fyllda 75 år en årlig avgift, som uppgår till två procent å delägarens delaktighetsbelopp i kassan.

De präster, som för närvarande innehava emeritilöner, äro skyldiga att till kassan erlägga den i 1874 års reglemente omförmälda årsavgiften. Även bland de präster, som framdeles utses till emeriti, komma att finnas sådana, som skola erlägga dylik avgift. Därjämte komma emeritilöner att tilldelas jämväl sådana delägare i kassan, som antingen vunnit delaktighet i försäkringsfonden eller inträtt i kassan efter det 1926 års reglemente trädde i kraft. Eftersom ordinarie präst enligt lagförslag, som godkänts av innevarande års kyrkomöte, skall bli pliktig att mot åtnjutande av emeritilön avgå från tjänsten, när han fyllt 70 år, kan det inträffa, att emeriti, som framdeles utses, bli nödsakade att under några år intill fyllda 75 år erlägga avgifter till kassan.

Kyrkomötet anser det icke vara med billighet överensstämmande, att innehavarna av prästerliga emeritilöner skola vara skyldiga att till kassan erlägga de nu nämnda avgifterna. Det är enligt kyrkomötets mening önskvärt, att kyrkofonden i likhet med vad som skett beträffande pensionsavgifterna (lönetilläggen) träder emellan och övertager betalningsskyldigheten för avgifterna.

Liknande billighetsskäl torde jämväl tala för att motsvarande avgifter till kassan från de biskopar, som erhållit eller erhålla emeritilön, gäldas ur biskopslöneregleringsfonden.

Den i ifrågavarande motion gjorda framställningen avser emellertid endast de innehavare av prästerliga emeritilöner, som skola till kassan erlägga den i 1874 års reglemente omförmälda *årsavgiften*.

Ett bifall till motionärens förslag, att de å dessa emeriti belöpande årsavgifterna skulle få gäldas av kyrkofonden, synes icke kunna bli betungande för fonden. Enligt vad kyrkomötet inhämtat uppgå dessa avgifter för emeriti för närvarande sammanlagt till 11,183 kronor 60 öre för ordinarie präster och 272 kronor för extra ordinarie prästmän. Även med hänsyn till, att emeritiåldern för ordinarie präster kommer att sänkas till 70 år, kan man icke befara, att avgifterna skola komma att uppgå till något alltför betydande belopp. Kyrkomötet anser sig kunna utgå från, att kyrkofondens betalningsskyldighet för avgifterna skall begränsas till ett belopp av högst 25,000 kronor årligen.

Ehuru kyrkomötet alltså nu icke anser sig kunna föreslå annan lagändring i förevarande hänseende än som avser de av motionären omnämnda emeriti, vill kyrkomötet emellertid uttala det önskemålet, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att alla de delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, som framdeles komma att utses till emeriti, måtte erhålla de å dem belöpande avgifterna till kassan ersatta från kyrkofonden respektive biskopslöneregleringsfonden.

Emellertid är det synnerligen angeläget, att förhållandena i oförmälda hänseende beträffande de med motionen avsedda emeriti snarast möjligt varda ordnade. Med hänsyn härtill bör tydligen den ifrågasatta utredningen icke fördröja vidtagande av den för detta ändamål vinnande erforderliga lagändringen.

På grund av det ovan anförda får kyrkomötet, som funnit den av motionären föreslagna ändrade lydelsen av lagen den 22 april 1927 böra undergå en redaktionell ändring, i underdånighet anmält, att kyrkomötet i anledning av ifrågavarande motion för sin del antagit följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1927 om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön.

Häri genom förordnas, att lagen den 22 april 1927 om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön, skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Å innehavare — — — — av kyrkofonden.

Vad nu är stadgat med avseende å pensionsavgift skall äga motsvarande tillämpning i fråga om årsavgift till kassan enligt reglementet den 6 november 1874 med däri senare vidtagna ändringar.

De närmare föreskrifterna angående avgifternas inbetalning till kassan meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

Stockholm den 31 oktober 1929.

Underdånigst

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23
januari 1931.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQUIST.

Departementschefen, statsrådet Stadener redogör vidare för kyrkomötets skrivelse den 31 oktober 1929, nr 20, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön, och anför därefter:

I detta ärende hava utlåtanden avgivits av samtliga domkapitel och Stockholms stads konsistorium samt direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa, varjämte allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse inkommit med en skrift. Därefter hava kammarkollegiet och statskontoret den 30 oktober 1930 avgivit gemensamt yttrande i ärendet.

Domkapitlen och Stockholms stads konsistorium ävensom allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse hava samtliga tillstyrkt antagande av ifrågavarande lagförslag. Direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa har förklarat, att från kassans sida någon anledning till erinran mot den ifrågasatta lagändringen icke förefinnes.

Kammarkollegiet och statskontoret hava anfört följande:

Beträffande det i lagen den 22 april 1927 meddelade stadgandet att å innehavare av prästerlig emeritilön belöpande pensionsavgift till prästänkekassans försäkringsfond skall gäldas av kyrkofonden, förelågo skäl, vilka i väsentlig mån skilja sig från de skäl, som åberopats till stöd för den nu föreliggande framställningen rörande enahanda stadgande i fråga om emeritiliggande avgifter till kassans tillskottsfond. I förra fallet gällde det avgifter, vilkas utgörande icke äro betungande för de tjänstgörande prästerna, enär de gäldas med anlitanande av det lönetillägg av 1,5 % av lönen, som utgår enligt lagen den 17 december 1926 (nr 526) eller, så vitt angår extra ordinarie präster, av den häremot svarande arvodesförhöjningen, men däremot skulle gäldas direkt av den som erhåller emeritilön, så länge han vore under 75 år (se prop. 1927: 27). I senare fallet åter rör sig frågan om avgifter, vilka skola av delägaren gäldas av egna medel såväl under tjänstetiden som efter emeritilönens tillträde.

Med hänsyn till den väsentliga minskning i inkomst, som i regel följer

genom övergången till emeritilön, måste det givetvis för prästen kännas betungande att fortfarande erlägga den icke obetydliga avgiften till kassans tillskottsfond. I viss mån tala därför billighetskäl för att även i detta fall avgiftsskyldigheten överflyttas på kyrkofonden.

Såsom av kyrkomötets skrivelse framgår komma med den föreslagna formuleringen av lagrummet icke alla emeriti att bli delaktiga av den föreslagna förmånen. I den mån präster, vilkas avgifter till tillskottsfonden grundas icke på 1874 års utan på 1926 års reglemente, undfå emeritilön, falla de utanför det föreslagna stadgandet. Efter vad i kyrkomötets skrivelse upplyses skulle emellertid någon till denna kategori hörande präst icke för närvarande finnas.

För att göra även sådana emeriti som sist omförmälts delaktiga i förmånen skulle fordras stiftandet av ytterligare en ny lag.

Med hänsyn till omförmälda ofullständighet hos det av kyrkomötet antagna lagförslaget synes det tveksamt, huruvida lagförslaget lämpligen bör föreläggas riksdagen. Ämbetsverken vilja dock icke motsätta sig en sådan åtgärd.

Den betalningsskyldighet, som för kyrkofonden skulle följa av den föreslagna lagens antagande, har, med beaktande att emeritiåldern för ordinarie präster komme att sänkas till 70 år, av kyrkomötet antagits skola begränsas till ett belopp av högst 25,000 kronor årligen. Mot denna beräkning synes, så länge de nuvarande inskränkningarna i rätten till emeritilön kvarstå och så länge nu gällande delaktighetsbelopp för de särskilda prästerliga befattningshavarna äro bibehållna, intet vara att erinra.

Kyrkofondens förmåga att bära ifrågavarande utgift lärer icke kunna sättas ifråga.

Jämte det ämbetsverken alltså anse framläggandet för riksdagen av det av kyrkomötet nu antagna lagförslaget vara befogat, vilja ämbetsverken uttala sig för att författningsförslag utarbetas för beredande även åt präster, vilkas avgifter till prästänkekassans tillskottsfond grundas på 1926 års reglemente för kassan, av förmånen att få dessa avgifter gulda av kyrkofonden, vilket författningsförslag i sinom tid torde bära föreläggas såväl riksdagen som kyrkomötet. Vid utarbetandet av detta förslag synes bära övervägas huruvida ej 1927 års lag lämpligen bör ersättas med en helt ny lag av huvudsakligt innehåll att å innehavare av prästerlig emeritilön belöpande pensionsavgifter till prästerskapets änke- och pupillkassa skola gäldas av kyrkofonden. Samtidigt med ifrågavarande författningsförslags framläggande synes skäligt äska riksdagens och kyrkomötets medgivande att avgift till prästänkekassan, som belöper å pensionerad biskop, må få utgå ur biskopslöneregeringsfonden.

Som av det anförda framgår, avlyfter icke lagen den 22 april 1927 (nr 115) alla de bördor, som kunna åligga innehavare av prästerliga emeritilöner med avseende å avgifters erläggande till prästerskapets änke- och pupillkassa. Alltjämt finnes ett avsevärt antal prästerliga emeriti, å vilka reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa av den 6 november 1874 i viss omfattning äger tillämpning. Sådan emeritus har att, intill dess han avlider eller lämnar kassan, till denna erlägga en årsavgift med två procent av sitt delaktighetsbelopp i kassan. Av det förut sagda torde även framgå, att en sådan betalningsskyldighet kan vara betungande nog. Det är denna

betalningsskyldighet, som den nu föreslagna lagändringen avser att få överflyttad på kyrkofonden. Då statstjänstemän i allmänhet upphöra att erlägga avgifter till änke- och pupillpensionering i och med inträdet i pensionsåldern, synes mig billigt, att även prästerliga emeriti befrias från utgifter för sådant ändamål.

Emellertid komma icke ens med den föreslagna lagändringen alla emeriti att bliva delaktiga av den föreslagna förmånen. I den mån präster, vilkas avgifter till kassans tillskottsfond grundas icke på 1874 års utan på 1926 års reglemente, undfå emeritilön, falla dessa utanför det föreslagna stadgandet. Det hade visserligen varit tillfredsställande, om redan nu ett lagförslag kunnat framläggas, som inbegripit även sistberörda emeriti. Då emellertid det nu föreliggande förslaget syftar till att avhjälpa de missförhållanden på ifrågavarande område, som för närvarande äro mest kännbara, torde förslagens ofullständighet icke få tagas till intäkt för hela frågans uppskjutande, detta så mycket mindre som det är angeläget, att de emeriti, varom i lagförslaget är fråga, snarast möjligt befrias från erläggandet av avgifter. Jag får därför tillstyrka antagande av det föreliggande lagförslaget.

För åstadkommande av fullständig lagstiftning på ifrågavarande område torde böra utarbetas och i sinom tid för riksdagen och kyrkomötet framläggas förslag till ny lag om gäldande ur kyrkofonden av pensionsavgifter, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön. I sammanhang med denna fråga lärer ävenledes böra tagas under överbäggande utarbetande av bestämmelser därom, att å biskop, som åtnjuter emeritilön, belöpande avgifter till ifrågavarande kassa må gäldas ur biskopslönereglingsfonden.

Föredragande departementschefen uppläser härefter ånyo förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 april 1927 (nr 115) om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för dess del antaga detta förslag.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen bifalla, samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Anna Meurling.